

**16 JUNI 2003. - Koninklijk besluit tot
uitvoering van artikel 3ter
van de Arbeidswet van 16 maart 1971 ⁽¹⁾**

BS 30/07/2003 in voege 01/09/2003

Gelet op de Arbeidswet van 16 maart 1971, inzonderheid op artikel 3ter ingevoegd door de wet van 4 december 1998 en gewijzigd bij de programmawet van 2 augustus 2002;

Gelet op het verzoek om advies, op 10 september 2002 gericht aan de Nationale Arbeidsraad;

Gelet op de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973, inzonderheid op artikel 3, § 1, vervangen door de wet van 4 juli 1989 en gewijzigd bij de wet van 4 augustus 1996;

Gelet op de dringende noodzakelijkheid;

Overwegende dat de Europese Commissie op 24 april 2002 België in gebreke heeft gesteld wat betreft de omzetting van de richtlijn 93/104/EG van 23 november 1993 aangaande de problematiek van de arbeidstijd van de loontrekkende geneesheren;

Teneinde deze tegen ons land aangevatte procedure stop te zetten, is het dringend noodzakelijk om de Belgische regelgeving in overeenstemming te brengen met deze Europese richtlijn;

Op de voordracht van Onze Minister van Werkgelegenheid en op het advies van Onze in Raad vergaderde Ministers,

Hebben Wij besloten en besluiten Wij :

(top)

Artikel 1.

Dit koninklijk besluit is van toepassing

op de

* artsen, veeartsen, tandartsen, geneesheren-specialisten in opleiding
en op de studenten stagiairs die zich voorbereiden op de uitoefening van de beroepen van

* arts, veearts en tandarts

en op

* hun werkgevers.

Art. 2. (*zie blz. 3*)

De bepalingen van hoofdstuk III, afdeling 2 van de Arbeidswet van 16 maart 1971

zijn van toepassing op de werknemers bedoeld in artikel 1 onder de voorwaarden vastgesteld in dit besluit.

Art. 3. (*zie blz. 3*)

Voor de in artikel 1 bedoelde werknemers kunnen de door artikel 19, eerste lid van de wet

van 16 maart 1971 vastgestelde grenzen overschreden worden op voorwaarde dat

tijdens een referentieperiode van maximum acht weken er niet meer dan gemiddeld 48 uren per week wordt gewerkt.

Art. 4.

De inhaalrustdagen vastgesteld door de wet van 4 januari 1974 betreffende de feestdagen, evenals door of krachtens een collectieve arbeidsovereenkomst, en de periodes van schorsing van de uitvoering van de arbeidsovereenkomst vastgesteld door de wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten tellen mee als arbeidstijd voor de berekening van de tijdens de referentieperiode te respecteren gemiddelde duur.

Art. 5. (*zie blz. 8 voor art 26bis en blz. 11 voor art 29*)

De artikelen 26bis en 29 van de wet van 16 maart 1971 zijn niet van toepassing op de werknemers bedoeld in artikel 1.

Art. 6.

Dit besluit treedt in werking op 1 september 2003.

ARBEIDSWET 16 MAART 1971

Hoofdstuk I. Toepassingsgebied

Hoofdstuk III. Arbeids- en rusttijden

AFDELING I. ZONDAGSRUST

Hoofdstuk III. Arbeids- en rusttijden

AFDELING 2. ARBEIDSDUUR

Art. 19.

De arbeidsduur van de werknemers mag niet meer belopen dan acht uren per dag of (veertig uren) per week. ([top](#))

Onder arbeidsduur wordt verstaan: de tijd gedurende dewelke het personeel ter beschikking is van de werkgever.

Op verzoek van het bevoegde Paritair Comité, kan de Koning, de tijd bepalen gedurende welke het personeel ter beschikking van de werkgever is, ten aanzien van:

1° de vervoerondernemingen;

2° de werknemers tewerkgesteld aan vervoerwerken;

3° de werknemers tewerkgesteld aan werken die hoofdzakelijk bij tussenpozen worden verricht.

Ten aanzien van de werknemers van de zeevaartondernemingen en van de ondernemingen van vervoer langs de binnenwateren, kan de Koning, op voorstel van het bevoegde paritair Comité, de modaliteiten van toepassing in het bepaalde in het eerste lid bepalen.

De arbeidsduur van de werknemers tewerkgesteld in de mijnen, groeven en graverijen, bevat de tijd die normaal nodig is om af te dalen naar de plaats van het werk en om ervan terug naar boven te komen of om ervan terug af te dalen.

Art. 19bis.

De tijd, door een jeugdige werknemer die nog onderworpen is aan de deeltijdse leerplicht zoals bedoeld bij artikel 1, § 1, van de wet van 29 juni 1983 betreffende de leerplicht besteed aan het volgen van onderwijs met beperkt leerplan of aan een voor de vervulling van de leerplicht erkende vorming, wordt als arbeidsduur beschouwd.

Art. 20.

§ 1. De dagelijkse grens van de arbeidsduur kan op negen uren worden gebracht wanneer de arbeidstijdregeling per week een halve, een hele of meer dan een rustdag behalve de zondag, omvat,

§ 2. Ze kan op tien uren worden gebracht voor de werknemers die wegens de afstand van de werkplaats niet elke dag naar hun woon- of verblijfplaats kunnen terugkeren.

Onder werknemers die niet elke dag naar hun woon- of verblijfplaats kunnen terugkeren, wordt verstaan degenen die gedurende meer dan veertien uren moeten van huis zijn. De berekening van de uren afwezigheid geschiedt vanaf de woon- of verblijfplaats op basis van de dienstregelingen der gemeenschappelijke vervoermiddelen die de werknemer ter beschikking staan.

De Koning kan de dagelijkse grens waarvan sprake is in het eerste lid valt deze paragraaf wijzigen.

Hij kan eveneens de erin bepaalde regeling uitbreiden tot alle werknemers van een werf of van een werkplaats wanneer de meerderheid van de aldaar tewerkgestelde werknemers niet elke dag naar hun woon- of verblijfplaats kunnen terugkeren.

Art. 20bis.

§ 1. Een collectieve arbeidsovereenkomst gesloten overeenkomstig de wet van 5 december 1968 betreffende de collectieve arbeidsovereenkomsten en de paritaire comités, of bij ontstentenis, het arbeidsreglement, kan de overschrijding van de bij artikel 19 vastgestelde grenzen toestaan.

Het arbeidsreglement en, in voorkomend geval, de collectieve arbeidsovereenkomst vermelden ten minste:

1° de gemiddelde wekelijkse arbeidsduur alsmede het aantal arbeidsuren dat over de referentieperiode, waarvan de duur één jaar niet mag overschrijden, moet worden gepresteerd;

2 het aantal uren dat beneden of boven, de dagelijkse grens van de arbeid, zoals vastgesteld in het uurrooster vermeld in het arbeidsreglement, mag worden gepresteerd, zonder dat de uren die meer of minder worden gepresteerd twee uren mogen overschrijden en zonder dat de dagelijkse arbeidsduur negen uren mag overschrijden;

3° het aantal uren dat beneden of boven de wekelijkse grens van de arbeid, zoals vastgesteld in het uurrooster vermeld in het arbeidsreglement, mag worden gepresteerd, zonder dat de uren die meer of minder worden gepresteerd vijf uren mogen overschrijden en zonder dat de wekelijkse arbeidsduur vijfenveertig uren mag overschrijden.

De nieuwe uurroosters die voortvloeien uit de toepassing van het eerste lid moeten het voorwerp uitmaken van een aanpassing van het arbeidsreglement overeenkomstig de beginselen van het tweede lid volgens de bepalingen van artikel 6,1° van de wet van 8 april 1965 tot instelling van de arbeidsreglementen.

§ 2. De rustdagen bepaald bij de wet van 4 januari 1974 betreffende de feestdagen en de periodes van schorsing van de uitvoering van de arbeidsovereenkomsten voorzien in de wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten komen als arbeidsduur in aanmerking voor de berekening van de arbeidsduur die over een jaar moet worden nageleefd.

§ 3. Bij de berekening van de jaarlijkse arbeidsduur wordt geen rekening gehouden met de overschrijdingen van de bij artikel 19 vastgestelde grenzen die voortvloeien uit de toepassing van artikel 26, § 1, 1° en 2°.

§ 4. Het aantal arbeidsuren dat over een jaar moet worden gepresteerd kan ten belope van 65 uren per kalenderjaar worden overschreden in geval van toepassing van de artikelen, 25 en 26, § 1, 3°.

Deze overschrijding kan enkel toegestaan worden door een in het paritair comité gesloten collectieve arbeidsovereenkomst, wanneer het niet mogelijk is om over te gaan tot bijkomende aanwervingen.

Art. 21.

De duur van elke werkperiode mag niet korter zijn dan drie uren. Deze duur kan gewijzigd worden door de Koning of door een collectieve arbeidsovereenkomst gesloten overeenkomstig de wet van 5 december 1968 betreffende de collectieve arbeidsovereenkomsten en de paritaire comités.

Onverminderd de bepalingen van het eerste lid, kan de Koning voorwaarden stellen aan de verdeling van prestaties in verschillende werkperiodes tijdens eenzelfde dag.

Art .22.

De bij de artikelen 19 en 20 en de krachtens artikel 20bis bepaalde grenzen mogen worden overschreden:

1° wanneer arbeid in opeenvolgende ploegen wordt verricht;

2° voor het uitvoeren van werken die wegens hun aard niet mogen worden onderbroken;

3° voor het uitvoeren van werken vast inventarissen en balansen op voorwaarde dat deze grenzen niet gedurende méér dan zeven dagen per werknemer en per kalenderjaar worden overschreden.

Art. 23

De Koning kan toestaan dat de bij de artikelen 19 en 20 en de krachtens artikel 20bis vastgestelde grenzen overschreden worden in de bedrijfstakken, de categorieën van ondernemingen of de takken van ondernemingen waar deze grenzen niet kunnen worden toegepast.

Art. 24.

§ 1. De Koning kan toestaan dat de bij de artikelen 19 en 20, en de krachtens artikel 20bis vastgestelde grenzen overschreden worden:

1° voor de werknemers die voorbereidend. werk of nawerk verrichten, dat noodzakelijk buiten de voor bedrijfsarbeid vastgestelde tijd moet worden uitgevoerd; de Koning bepaalt wat onder voorbereidend werk en nawerk wordt verstaan;

2° voor de werknemers tewerkgesteld aan werken van vervoer, laden en lossen.

§ 2. De Koning kan hogere grenzen dan die bepaald bij de artikelen 19 en 20, en de krachtens artikel 20bis vaststellen voor de werknemers die tewerkgesteld zijn in bedrijfstakken waarin:

1° de tijd nodig voor het verlichten van de arbeid, wegens de aard van het werk niet nauwkeurig kan worden bepaald;

2° de verwerkte stoffen zeer snel kunnen ontaarden.

Art. 25.

Om het hoofd te bieden aan een buitengewone vermeerdering van werk mogen de grenzen, vastgesteld bij of krachtens de bepalingen van deze afdeling, overschreden worden ingevalge een toelating verleend door de door de Koning aangewezen ambtenaar, mits akkoord van de vakbondsafvaardiging van de onderneming wanneer er een bestaat.

Art. 26.

§ 1. De grenzen vastgesteld bij de krachtens de bepalingen van deze afdeling mogen door de werknemers van de onderneming overschreden worden voor het verrichten van:

- 1° arbeid om het hoofd te bieden aan een voorgekomen of dreigend ongeval;
- 2° dringende arbeid aan machines of materieel voor zover de uitvoering ervan buiten de arbeidsuren onontbeerlijk is om een ernstige belemmering van de normale werking van het bedrijf te voorkomen;
- 3° arbeid die door eert onvoorziene noodzakelijkheid wordt vereist mits het voorafgaande akkoord van de vakbondsafvaardiging van de onderneming of indien men in de onmogelijkheid is om het akkoord te vragen, mits mededeling achteraf; de door de Koning aangewezen ambtenaar wordt in beide gevallen op de hoogte gebracht.

§ 2. De grenzen vastgesteld bij of krachtens de bepalingen van deze afdeling mogen worden overschreden voor de uitvoering voor rekening van een derde van:

- 1° arbeid om het hoofd te bieden aan een voorgekomen of dreigend ongeval;
- 2° dringende arbeid aan machines of materieel.

§ 3. De bepalingen van dit artikel doen geen afbreuk aan die van de artikelen 76 en 77 van de wetten op de mijnen, groeven en graverijen, gecoördineerd bij koninklijk besluit van 15 september 1919.

Art. 26bis. ([top](#))

§ 1. De overschrijdingen bedoeld in de artikelen 22, 1° en 2°, 23, 24, 25 en 26, § 1, 3° en § 2, zijn enkel toegelaten op voorwaarde dat gedurende een periode van een trimester, gemiddeld niet langer dan veertig uren per week wordt gewerkt.

Die bepaling is eveneens van toepassing op de overschrijdingen begaan in strijd met de bepalingen van deze wet of van andere wetsbepalingen.

De referteperiode van een trimester kan worden verlengd tot ten hoogste een jaar:

- door de Koning;
- door een collectieve arbeidsovereenkomst gesloten overeenkomstig de wet van 5 december 1968 betreffende de collectieve arbeidsovereenkomsten en de paritaire comités;
- of bij ontstentenis, door het arbeidsreglement .

Ze kan echter enkel worden verlengd door de Koning of door een door de Koning algemeen verbindend verklaarde collectieve arbeidsovereenkomst Indien ze toepasselijk is op nachtarbeiders. Voor de toepassing van dit lid dient onder nachtarbeider te worden verstaan, diegene die gewoonlijk tewerkgesteld wordt in een arbeidsregeling bedoeld in artikel 38, § 4.

In geval van toepassing van de door artikel 20bis bepaalde afwijking, is de periode bedoeld in het eerste lid, voor de toepassing van de artikelen 25 en 26, dezelfde als de periode vastgesteld door de collectieve arbeidsovereenkomst of het arbeidsreglement.

Om dit gemiddelde te berekenen, wordt geen rekening gehouden met de overschrijdingen van de door bij de artikelen 19 en 20 vastgestelde grenzen die voortvloeien uit de toepassing van artikel 26, § 1, 1° en 2°.

De rustdagen bepaald bij de wet van 4 januari 1974 betreffende de feestdagen, alsmede door of krachtens een collectieve arbeidsovereenkomst, de periodes van schorsing van de uitvoering van de arbeidsovereenkomst bepaald in de wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten en de rustdagen toegekend met toepassing van artikel 29, § 4, van deze wet gelden als arbeidsduur voor de berekening van de gemiddelde arbeidsduur, bedoeld in het eerste lid.

In de loop valt de referteperiode, mag op geen enkel ogenblik de totale duur van de verrichte arbeid de toegelaten gemiddelde arbeidsduur over dezelfde referteperiode, vermenigvuldigd met het aantal weken of delen van een week die reeds in deze referteperiode verlopen zijn, overschreden worden met meer dan vijftien uren.

Onder trimester in de zin van dit artikel wordt verstaan de periode gedekt door de uitbetalingen waarvan de sluitingsdag in eenzelfde kalenderkwartaal is gelegen.

§ 2. De bij artikel 22, 3°, bedoelde overschrijdingen zijn enkel toegelaten op voorwaarde dat de inhaalrust die overeenstemt met de overschrijdingen van de bij artikel 19 vastgestelde grens van de wekelijkse arbeidsduur, toegekend worden binnen dertien weken die volgen op die overschrijdingen.

§ 2bis. Het in § 1 bedoelde gemiddelde kan ten belope van 65 uren per kalenderjaar worden overschreden in geval van toepassing van de artikelen 25 en 26, § 1, 3°.

Deze overschrijding kan enkel toegestaan worden door een in het paritair comité gesloten collectieve arbeidsovereenkomst, wanneer het niet mogelijk is om over te gaan tot bijkomende aanwervingen.

§ 3. In geval van toepassing van de artikelen 25 en 26, § 2, en voor zover er niet gelijktijdig gebruik wordt gemaakt van de afwijking bedoeld bij artikel 20bis, mag het gemiddelde over de bij paragraaf 1 bepaalde periode overschreden worden ten belope van 65 uren of met een bij de Koning vastgesteld hoger aantal uren, op voorwaarde dat de inhaalrust toegekend wordt binnen drie maanden of binnen een door de Koning vastgestelde langere periode, volgens op de bij § 1 bedoelde periode waarin de overschreiding is gebeurd.

De Koning kan, in de gevallen waarin bij toepassing van het voorgaande lid een hoger maximum dan 65 uren werd vastgesteld, eveneens afwijken van de grens van 65 uren ingesteld door § 1, achtste lid.

De inhaalrust moet worden toegekend naar rata van een volledige rustdag per overschrijding die de bij artikel 19 vastgestelde dagelijkse arbeidsduur bereikt. Zij moet samenvallen met een dag waarop de werknemer normaal zou hebben gewerkt indien hij in toepassing van dit artikel geen inhaalrust had genoten en telt als arbeidstijd voor de berekening van het bij § 1 bedoelde gemiddelde.

In de gevallen waarin zij niet binnen de bij het eerste lid bedoelde periode kan worden toegekend wegens het bepaalde in het achtste lid, wordt de inhaalrust toegekeerd binnen drie maanden die volgen op het einde van de periode waarin de inhaalrust niet kon worden toegekend. Indien de duur van deze laatste periode evenwel zes maanden overschrijdt, wordt de inhaalrust niet meer toegekend.

Art. 27.

§ 1. Behoudens in de bij de artikelen 22, 2°, en 26, § 1, 1° en 2°, en § 2 bedoelde gevallen mag de arbeidsduur nooit meer dan elk uren per dag noch vijftig uren per week overschrijden, zelfs niet bij de gelijktijdige toepassing van verschillende bepalingen.

§ 2. Wanneer arbeid wordt verricht in toepassing van artikel 22, 2°, is de arbeidsduur evenwel steeds begrensd tot twaalf uren per dag en tot vijftig uren per week. De wekelijkse arbeidsduur kan op zesenvijftig uren worden gebracht wanneer de dagelijkse arbeidsduur acht uren niet overschrijdt. Deze dagelijkse en wekelijkse grenzen kunnen worden overschreden in geval van toepassing van artikel 26, §1, 1° en 2°, en §2.

§ 3. De Koning kan de overschrijding van de in §§ 1 en 2 voorziene grens van vijftig uren toestaan in de bedrijfstakken, de categorieën van ondernemingen of de takken van ondernemingen waarin deze grens niet kan worden toegepast, behoudens wanneer de werknemer tewerkgesteld wordt in het kader van een arbeidsregeling bedoeld in artikel 38, § 4.

§ 4. De afwijkingen bedoeld in de artikelen 22, 1° en 2°, 23 en 24 zijn niet van toepassing op de nachtarbeiders wanneer hun werk bijzondere risico's met zich meebrengt of belangrijke lichamelijke of geestelijke spanningen. Voor de toepassing van dit lid dient onder nachtarbeider te worden verstaan, diegene die gewoonlijk tewerkgesteld wordt in een arbeidsregeling bedoeld in artikel 38, § 4.

Deze bijzondere risico's of belangrijke lichamelijke of geestelijke spanningen worden gedefinieerd door een door de Koning algemeen verbindend verklaarde collectieve arbeidsovereenkomst of bij ontstentenis van een dergelijke collectieve arbeidsovereenkomst, door de Koning. Deze collectieve arbeidsovereenkomst of, bij ontstentenis ervan, de Koning, kan bepaalde van deze afwijkingen geheel of gedeeltelijk toepasselijk verklaren op de nachtarbeiders, bedoeld in het eerste lid,

Art. 28.

§ 1. De maximumgrenzen van de arbeidsduur bepaald door of krachtens de bepalingen van deze afdeling, mogen worden ingekort ingevolge een algemeen verbindend verklaarde collectieve arbeidsovereenkomst.

§ 2. In de bedrijven of bedrijfstakken waar ongezonde, gevaarlijke of lastige arbeid wordt verricht, kan de Koning de arbeidsduur, zo nodig geleidelijk onder bepaalde voorwaarden of voor bepaalde categorieën van werknemers, tot minder dan veertig uren per week verminderen.

§ 3. De verkortingen van de arbeidsduur die uit de toepassing van deze wet voortvloeien, mogen in geen geval loonsverlaging tot gevolg hebben.

§ 4. Voor de toepassing van de artikelen 26bis en 29 wordt rekening gehouden met de arbeidsduur zoals vastgesteld bij de collectieve arbeidsovereenkomst gesloten overeenkomstig de wet van 5 december 1968 betreffende de collectieve arbeidsovereenkomsten en de paritaire comités die in de onderneming van toepassing is zelfs indien deze niet bij koninklijk besluit algemeen verbindend werd verklaard.

Art. 29. ([top](#))

§ 1. Overwerk wordt betaald tegen een bedrag dat ten minste 50 pct. hoger is dan het gewone loon.

Deze vermeerdering bedraagt 100 pct. voor overwerk op zondag of op de rustdagen toegekend krachtens de wetgeving op de betaalde feestdagen.

§ 2. Voor de toepassing van dit artikel wordt als overwerk aangemerkt, arbeid verricht boven 9 uren per dag of 40 uren per week of boven de lagere grenzen vastgesteld overeenkomstig artikel 28.

In afwijking van het eerste lid wordt de arbeid verricht met naleving van de voorwaarden én de grenzen die van toepassing op een arbeidsregeling bedoeld bij de artikelen 20, 20bis, 22, 1° en 2°, en 23, niet als overwerk aangemerkt.

§ 3. De Koning kan sommige prestaties van deeltijds tewerkgestelde werknemers, die de bij de vorige paragraaf vastgestelde grenzen niet bereiken, met overwerk gelijkstellen.

§ 4. Een collectieve arbeidsovereenkomst gesloten overeenkomstig de wet van 5 december 1968 betreffende de collectieve arbeidsovereenkomsten en de paritaire comités kan toelaten dat de krachtens § 1 verschuldigde toeslag in bijkomende inhaalrust wordt omgezet.

In het kader van dergelijke overeenkomst geeft elk uur overwerk, dat met een toeslag van 50% moet worden betaald, recht op ten minste een half uur inhaalrust terwijl elk uur overwerk, dat met een toeslag van 100% wordt betaald, recht geeft op ten minste één uur inhaalrust.